Pylimo St. 47 / Gėlių St. 2

In 2017, an investigation (one 2.5 x 2 m (5 m^2) test pit (Fig.1) and a watching brief in a 37 m long utility trench down to a depth of 0.7–1.05 m) was conducted in the inner courtyard of the house at Pylimo St. 47 / Gėlių St. 2, Vilnius. The excavation of the test pit revealed that the cultural layer at this location is 3.1–3.2 m thick. A 19th–20th-century layer has formed down to a depth of 0.85–1 m and a 17th–early 19th-century layer of 5–7 horizons of rubble and black soil at a depth of 0.85–2 m. The collected data shows that the excavated layers may be connected with the dates: 1715, 1751, 1776, 1799, and 1817, which are mentioned in historical sources as times when construction and fires occurred on the plot.

A 16th–first half of the 17th-century cultural layer with 2–4 horizons and isolated finds was recorded at a depth of 1.6–3.2 m. The collected information shows that a pit, the excavation of which was not continued owing to the limited extent of the investigation, existed at this location.

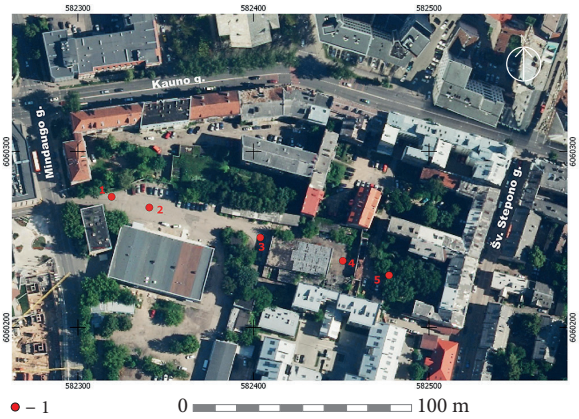

1pav. Tirtų šurfų planas: 1 – 2017 m. tirtų šurfų vietos. A. Žvirblio brėž.

Fig. 1. Plan of the excavated test pits: 1 – 2017 test pit locations.

Atas Žvirblys

Mindaugo gatvė 42

2017 m. rugpjūčio–lapkričio mėnesiais Vilniuje, Mindaugo g. 42 sandėlio aplinkoje, numatytų tiesti naujų vandentiekio, nuotekų ir šilumos tinklų trasų vietose atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Jų metu ištirti 4 2x1 m ir vienas 2x1,5 m dydžio šurfas. Bendras ištirtas plotas siekė 11 m^2. Pabaigus tyrimus apie 59,4 m^2 plote vykdyti žvalgymai. Vieta, kurioje vyko tyrimai, apėmė 3 aikšteles (kiemus) tarp Kauno, Mindaugo ir Šv. Stepono gatvių (1 pav.). Šios teritorijos reljefas yra nelygus: tarp Mindaugo ir Šv. Stepono gatvių yra kalva, kuri XVI–XVIII a., tikėtina, skyrė istorinį Rūdninkų priemiestį nuo kapinių teritorijos dabartinėje Mindaugo gatvėje.

Apie šioje Vilniaus dalyje buvusias kapines žinome iš 2009–2011 m. vykusių archeologinių tyrimų rezultatų. Per 3 tyrimų sezonus sklype Mindaugo g. 27 ir 27A ištirtas 1793,5 m^2 plotas. Jų metu nustatyta, kad tirtame plote susiformavęs 0,7–1,9 m storio XVI a. III ketvirčio – XX a. kultūrinis sluoksnis. Tyrimų metu aptiktos XVI a. II puse datuojamos kapinės, per kelerius metus surasti ir ištirti 179 palaidojimai (*ATL 2009 metais*, 2010, p. 150–153; *ATL 2010 metais*, 2011, p. 148–151; *ATL 2011 metais*, 2012, p. 172–175). Arčiausiai minėtų kapinių tyrinėtas šurfas 1.

Šv. Stepono g. 25 namo kieme (šurfo 5 tyrimų vieta) tyrimų aplinka patenka į istorinio Rūdninkų priemiesčio teritoriją, kuri dar vadinta Šv. Stepono priemiesčiu. Priemiestis formavosi nuo XV a. kaip siaura, ilga gyvenvietė šalia Rūdninkų kelio, XVI a. pradžioje pastačius Vilniaus miesto gynybinę sieną, ši teritorija liko už miesto vartų. XVIII–XIX a. I pusėje čia išliko

2 pav. Šurfas 5. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 2. Test pit 5.

3 pav. Rusijos caro Ivano IV (1533–1584 m.) sidabrinė kapeika iš šurfo 5. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 3. The Russian Tsar Ivan IV (1533–1584) silver kopeck from test pit 5.

neintensyvus užstatymas su daržais. Intensyviau priemiestis užstatytas XIX a. II pusėje – XX a. pradžioje (Dijokienė D., *Urbanistinis istorinių priemiesčių paveldas*, 2009, p. 75).

Artimiausioje aplinkoje, sklype Šv. Stepono g. 27 žvalgymus vykdė L. Girlevičius. Jų metu užfiksuotas XVI a. I puse – XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis, tačiau aptikta ir XV a. radinių. Užfiksuotos dvi XVI–XIX a. datuojamos ūkinės duobės (*LIIR*, f. 1, b. 4911, p. 118–124). 2008 m. T. Poška vykdė žvalgomuosius tyrimus Šv. Stepono g. 27 sklypo R dalyje. Jų metu ištirti 2 šurfai – iš viso 8 m^2 plotas, užfiksuotas iki 1,7 m storio XVII–XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Apie 1,3–1,4 m gylyje atidengtas XVII a. datuojamas horizontas, fiksuotas XVII a. mūro fragmentas (*LIIR*, f. 1, b. 5160; *ATL 2008 metais*, 2009, p. 407).

2017 m. tirtuose šurfuose 2–4 iki 0,6–1,87 m gylio tirti susiformavę XIX a. II pusės – XX a. sluoksniai. Manoma, kad jų atsiradimą lėmė intensyvi šios miesto dalies urbanizacija, kai buvo keičiamas čia esančios kalvos reljefas, statomi nauji pastatai. Tiriant šurfą 5 (2 pav.) po XIX–XX a. horizontais 0,5–1,3 m gylyje aptiktas XVII–XVIII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Jame rasta Rusijos caro Ivano IV (1533–1584 m.) sidabrinė kapeika (3 pav.), kaldinta apie 1560 m., XVI a. II puse – XVII a. I puse datuojamų buitinės keramikos fragmentų, plokštinių koklių. 1,25–1,7 m gylyje šurfe tirtas XVI–XVII a. I pusės sluoksnis, o 1,55–1,85 m gylyje tirti sluoksniai datuojami XV–XVI a. I puse. Įžemis pasirodė 1,78–1,85 m gylyje. Tiriant virš įžemio esančius kultūrinio sluoksnio horizontus, rasta neglazūruotų žiestų puodų šukių, puodyninių-dubeninių koklių smulkių fragmentų, geležinių dirbinių fragmentų. Ankstyviausi sluoksniai gali būti siejami su nuo XV a. čia besiformavusiu istoriniu Rūdninkų priemiesčiu.

Mindaugo St. 42

In 2017, a field survey (59.4 m^2) and evaluation (11 m^2 excavated) were conducted in the vicinity of the warehouse at Mindaugo St. 42, Vilnius (Fig. 1). A 17th–18th-century cultural layer was discovered at a depth of 0.5–1.3 m in test pit 5 (Fig. 2) and contained a Russian Tsar Ivan IV (1533–1584) silver kopeck (Fig. 3) minted circa 1560, fragments of second half of the 16th–first half of the 17th-century household

pottery, and panel stove tiles (Blattkacheln). A 16th–first half of the 17th-century layer was excavated at a depth of 1.25–1.7 m in the test pit and a 15th–first half of the 16th-century layer at a depth of 1.55–1.85 m. Natural soil was reached at a depth of 1.78–1.85 m.

ŽAGARĖ

Atas Žvirblys

Kalkių gatvė 2 ir Tilto gatvė 8

2017 m. Žagarėje (Joniškio r.), sklypuose Kalkių g. 2 ir Tilto g. 8, vandentiekio įvadų ir nuotekų išvadų vietose AC atliko detaliuosius tyrimus. Jų metu iki įžemio ištirtos 2 perkasos (1 pav.). Sklype Kalkių g. 2 ištirta perkasa 1 (5 m^2), o Tilto g. 8 – perkasa 2 (23,3 m^2). Bendras tyrinėtas plotas siekė 28,3 m^2.

Senosios Žagarės vietoje, namo **Kalkių g. 2** aplinkoje 2011 m. kasinėjo V. Juškaitis. Arčiausiai planuotos perkasos ištirta 87,3x1–2,2 m dydžio (119,15 m^2) perkasa 7. Giliau nei 15 cm gylyje joje fiksuotas 40–90 cm storio pilkos žemės sluoksnis su XIX–XX a. radiniais (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 541–544). 2015 m. sklype Kalkių g. 2 vieną šurfą ištyrė E. Simanavičiūtė. Po viršutiniais horizontais 50–60 cm gylyje fiksuotas sluoksnis su XVIII(?)–XIX a. radiniais (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 398–401).

Perkasa 1 ištirta iki 1,85 m gylio (2 pav.). Joje fiksuotas iki 1,7 m storio kultūrinis sluoksnis. Pradėjus tyrimus, visoje perkasoje po velėna buvo 3–7 horizontų XX a. datuojamas 0,65–1,3 m storio kultūrinis sluoksnis. Jame rasta ir ankstyvesnių – XIX a. radinių: Rusijos imperatoriaus Nikolajaus I ½ kapeikos su 1841 m. data, XIX a. porcelianinės pypkės galvutė, puošta Šv. Jurgio, smeigiančio ietį į slibiną, atvaizdu (3 pav.), glazūruotų indų fragmentų ir kt. Po viršutiniais sluoksniais, apie 3x0,5 m dydžio plote perkasos centrinėje dalyje, 0,5–1,7 m gylyje fiksuotas pilkos žemės, maišytos

1 pav. Tirtos perkasos Žagarės miestelio plane: 1 – kultūros paveldo objektų ribos; 2 – 2017 m. tyrinėtos perkasos. A. Žvirblio brėž.

Fig. 1. The excavated trenches in a plan of the town of Žagarė: 1 – boundaries of the cultural heritage objects; 2 – trenches excavated in 2017.

